Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 1999, sp. zn. 7 Tz 105/99, ECLI:CZ:NS:1999:7.TZ.105.1999.1

Číslo: 28/2000

Právní věta:

V trestním řízení nelze uložit obviněnému podle § 228 odst. 1 tr. ř. povinnost, aby majetkovou škodu, kterou způsobil trestným činem, nahradil v cizí měně. V tzv. adhezním řízení sice aplikuje soud v trestní věci ustanovení jiných právních odvětví o náhradě škody, avšak jen ustanovení hmotného práva. Pokud jde o ustanovení procesní povahy, je jedinou normou, jíž je soud v trestním řízení vázán, trestní řád. Analogie jiného procesního předpisu - v tomto případě § 155 odst. 2 o. s. ř, jež za určitých okolností možnost přiznat náhradu škody v cizí měně připouští, nepřipadá v úvahu.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 22.09.1999

Spisová značka: 7 Tz 105/99

Číslo rozhodnutí: 28

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Adhezní řízení

Předpisy: 141/1961 Sb. § 228 odst. 1

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k stížnosti pro porušení zákona zrušil usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 4. 11. 1998 sp. zn. 3 To 369/98 a obviněnému uložil, aby nahradil poškozené obchodní společnosti T. škodu ve výši 328 720,60 Kč.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Okresního soudu ve Zlíně ze dne 16. 1. 1998 sp. zn. 4 T 35/97 byl obviněný S. Z. uznán vinným trestným činem zpronevěry podle § 248 odst. 1, odst. 3 písm. c) tr. zák., jehož se podle výroku o vině citovaného rozsudku měl dopustit tím, že v době od 24. 7. 1996 do 1. 10. 1996 v Berlíně, ve Spolkové republice Německo, na pracovišti obchodní společnosti T. jako zaměstnanec této společnosti, kde působil ve funkci stavebního technika, zpronevěřil při vedení montážní pokladny celkovou částku 18 097,84 DM, tj. 328 720,60 Kč, a to tak, že částku ve výši 4240,80 DM, tj. 77 492,50 Kč, získal po pozměnění účetních dokladů a zanesení falešných dokladů, další finanční hotovost ve výši 453 DM, tj. 8212,90 Kč, získal neoprávněnou výplatou diet pro svou osobu, přičemž

další peníze ve výši 13 404,04 DM, tj. 243 015,20 Kč vzal z pokladny bez účetní evidence a použil je pro svou a potřebu jiných. Za to byl podle § 248 odst. 3 tr. zák. odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání dva a půl roku nepodmíněně, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 2 písm. c) tr. zák. zařazen do věznice s ostrahou. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. byl obviněný zavázán povinností nahradit poškozené obchodní společnosti T. škodu ve výši 18 097,84 DM.

Proti tomuto rozsudku podal obviněný v zákonné lhůtě odvolání, které Krajský soud v Brně usnesením ze dne 4. 11. 1998 sp. zn. 3 To 369/98 zamítl podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné.

Proti uvedenému usnesení Krajského soudu v Brně podal ve prospěch obviněného stížnost pro porušení zákona ministr spravedlnosti. Uvedl v ní, že soud prvního stupně v souladu s ustanovením § 228 odst. 1 tr. ř. rozhodl o povinnosti obviněného nahradit poškozenému způsobenou škodu, neboť nárok byl uplatněn ve smyslu § 43 odst. 2 tr. ř. včas a výše škody byla řádně specifikována. Přisouzené peněžité plnění však nebylo specifikováno v korunách, nýbrž ve valutách (DM). Podle názoru vyjádřeného ve stížnosti pro porušení zákona lze sice náhradu škody i v trestním řízení přiznat v cizí měně, obdobně jako v ustanovení § 155 odst. 2 občanského soudního řádu, ale pouze za podmínek tam stanovených, tj. v případě, kdy předmět řízení je vyjádřen v cizí měně a účastník, který má plnit, je devizovým tuzemcem a má účet v cizí měně a neodporuje-li to okolnostem případu. V daném případu nebylo důvodu přisuzovat náhradu škody ve valutách. V tomto směru soud prvního stupně i soud odvolací nerespektovaly důsledně ustanovení § 228 odst. 2 tr. ř. Odvolací soud se pak otázkou adhezního řízení zabýval pouze zcela okrajově, když konstatoval, že výrok soudu prvního stupně o povinnosti obžalovaného k náhradě škody je správný. Revizní princip vyplývající z ustanovení § 254 odst. 1 tr. ř. nebyl tedy odvolacím soudem respektován v plném rozsahu, neboť tento soud se nezabýval s dostatečnou důsledností otázkou specifikace přisouzeného peněžitého plnění ve výroku o náhradě škody. Pokud jde o výrok o vině a výrok o trestu, ty pokládá ministr spravedlnosti za správné a žádné vady v tomto směru napadenému rozhodnutí ani řízení, jež mu předcházelo, nevytýká.

Ministr spravedlnosti proto navrhl, aby Nejvyšší soud České republiky podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 4. 11. 1998 sp. zn. 3 To 369/98 byl v neprospěch obviněného S. Z. porušen zákon v ustanovení § 228 odst. 2 tr. ř., v ustanovení § 254 odst. 1 tr. ř. a v ustanovení § 256 tr. ř., a podle § 269 odst. 2 tr. ř. citované usnesení Krajského soudu v Brně zrušil a dále postupoval podle § 270 odst. 1 tr. ř.

Obhájce obviněného ve veřejném zasedání navrhl, aby napadené rozhodnutí, jakož i rozsudek okresního soudu byly v celém rozsahu zrušeny a okresnímu soudu bylo přikázáno, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Ve věci chybí zjištění, zda měl obviněný s poškozeným uzavřenu smlouvu o hmotné odpovědnosti ve smyslu příslušných ustanovení zákoníku práce, což je podle jeho názoru okolnost významná pro právní posouzení skutku jako trestného činu zpronevěry podle § 248 tr. zák.

Nejvyšší soud přezkoumal podle § 267 odst. 1 tr. ř. na podkladě stížnosti pro porušení zákona správnost výroků napadeného usnesení, jakož i správnost řízení, které mu předcházelo, a shledal, že zákon byl porušen, a to způsobem, na něž poukazuje stížnost pro porušení zákona.

Předně je možno uvést, že Nejvyšší soud neshledal žádná pochybení, pokud jde o výrok o vině v rozsudku Okresního soudu ve Zlíně. Ten byl učiněn na podkladě úplného dokazování, důkazy byly správně zhodnoceny a takto zjištěný skutek byl správně posouzen i po stránce právní. Stejně tak uložený trest co do druhu a výměry zcela odpovídá zákonným kritériím uvedeným v ustanoveních § 23 odst. 1 a § 31 odst. 1 tr. zák. K námitce vznesené obhajobou je možno pouze uvést, že pro naplnění znaků trestného činu zpronevěry podle § 248 odst. l, 3 písm. c) tr. zák. není rozhodující, zda měl pachatel činu uzavřenou smlouvu o hmotné odpovědnosti s poškozeným. K tomu, aby byla věc

svěřena ve smyslu základní skutkové podstaty trestného činu zpronevěry, není v případě, kdy je mezi pachatelem a poškozeným vztah zaměstnance a zaměstnavatele, nutný právní vztah založený smlouvou o hmotné odpovědnosti. I v takovém případě je věc svěřena, je-li pachateli odevzdána s tím, aby s ní nakládal určitým způsobem.

Správný je v zásadních směrech i výrok uvedeného rozsudku o náhradě škody. Poškozená obchodní společnost se včas a řádně připojila se svým nárokem na náhradu škody a oprávněnost tohoto nároku byla co do důvodu i výše správně zjištěna ve výroku o vině. Vadný je však výrok o náhradě škody, pokud byla škoda přiznána v cizí měně. V trestním řízení nelze přisoudit zjištěnou škodu v cizí měně. V tzv. adhezním řízení aplikuje soud v trestní věci sice ustanovení jiných právních odvětví o náhradě škody, avšak jen ustanovení hmotného práva. Pokud jde o ustanovení procesní povahy, je jedinou normou, jíž je soud v trestním řízení vázán, trestní řád. Analogie jiného procesního předpisu – v tomto případě § 155 odst. 2 o. s. ř., o němž se zmiňuje stížnost pro porušení zákona nepřipadá v úvahu.

V posuzovaném případě se náhrada škody řídí ustanoveními § 172 odst. l a § 179 odst. 1 zákoníku práce. Podle § 172 odst. 1 tohoto zákona zaměstnanec odpovídá zaměstnavateli za škodu, kterou mu způsobil zaviněným porušením povinností při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním. Rozsah náhrady škody je určen ustanovením § 179 odst. 1 zákoníku práce, podle něhož zaměstnanec, který odpovídá za škodu podle § 172 zákoníku práce, je povinen nahradit zaměstnavateli skutečnou škodu, a to v penězích, jestliže škodu neodčiní uvedením v předešlý stav. Naposled uvedené ustanovení neuvádí nic o povinnosti zaměstnance nahradit škodu v cizí měně. O takové povinnosti nestanoví nic ani trestní řád v ustanovení § 228, které upravuje rozhodování soudu o náhradě škody v trestních věcech.

Jelikož se poškozený se svým nárokem na náhradu škody včas a řádně připojil k trestnímu řízení a Okresní soud ve Zlíně zaviněné způsobení škody ve výroku o vině správně zjistil, měl rozhodnout tak, že by podle § 228 odst. 1 tr. ř. uložil obžalovanému nahradit škodu v českých korunách. Pro úplnost je třeba dodat, že dalším pochybením okresního soudu bylo, že nerozhodl o uplatněném nároku poškozeného v celé výši. Ten totiž před hlavním líčením uplatnil nejen nárok na zaplacení škody ve výši 328 720, 60 Kč, ale požadoval tuto částku i s úroky z prodlení.

Uvedené vady výroku o náhradě škody v rozsudku Okresního soudu ve Zlíně neodstranil ani Krajský soud v Brně v odvolacím řízení.

Nejvyšší soud proto vyslovil, že napadeným rozhodnutím byl porušen zákon v ustanovení § 256 tr. ř. a v řízení, jež mu předcházelo, v ustanovení §228 odst. 1 tr. ř., toto usnesení zrušil a současně zrušil výrok o náhradě škody v rozsudku Okresního soudu ve Zlíně. Vzhledem k tomu, že skutkový stav potřebný pro rozhodnutí o náhradě škody byl v napadeném rozhodnutí správně zjištěn, Nejvyšší soud podle §271 odst. 1 tr. ř. sám rozhodl tak, že obviněnému uložil, aby nahradil poškozené obchodní společnosti škodu ve výši 328 720,60 Kč. Se zbytkem nároku poškozeného odkázal na řízení ve věcech občanskoprávních, neboť jiné rozhodnutí o zbytku uplatněného nároku nepřipadalo v řízení o této stížnosti pro porušení zákona v úvahu. Postup navrhovaný ve stížnosti pro porušení zákona – přikázání věci okresnímu soudu ve Zlíně, aby věc v ohledně uplatněného nároku na náhradu škody v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl – nebyl možný s ohledem na zásady vyjádřené v ustanoveních §271 odst.2 a § 265 tr. ř.